

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата педагогічних наук, доцента
Барановської Ірини Георгіївни
на дисертаційне дослідження **Лі Юйлін**
на тему «Формування естетичного світогляду майбутніх учителів
музичного мистецтва у професійній підготовці»,
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми дисертаційної роботи Лі Юйлін обумовлена як сучасними тенденціями розвитку освіти, суспільства, мистецтва, так і специфікою дітей нової генерації, які виростають в умовах швидких соціокультурних змін. Світогляд учителя – основа його педагогічної філософії та підходів у роботі з учнями. Сучасні діти виростають у цифровому просторі, де змішуються різні культурні та мистецькі впливи. Їхнє сприйняття музики, образів, краси відрізняється від попередніх поколінь. Сьогодні важливо формувати в молодого покоління високі естетичні та етичні орієнтири. Вчитель музики має бути провідником у створенні здорового естетичного середовища, де навчатиме учнів критично осмислювати зміст музичних творів, визначати їхню цінність та значення. Вчитель має стати естетичним наставником, який виховує здатність розуміти та цінувати мистецтво, формує чутливість до краси та людяності в світі. Як підкреслює дисертантка, естетичний вимір світоглядних орієнтацій у підготовці вчителів мистецтва набуває особливого значення, адже «педагоги реалізують місію духовності, естетизації освітнього середовища школи, відтворюють цінності культури в освітньому просторі країни».

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

На користь актуальності досліджуваної проблеми свідчить те, що базовою основою дослідження став тематичний план науково-дослідних робіт Університету Ушинського. Дисертація виконана відповідно до наукової теми: «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» кафедри педагогіки (реєстраційний номер 0120U002014).

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського (протокол № 6 від 30 грудня 2021 р.) і скориговано вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол № 17 від 27 червня 2024 року).

3. Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів

Найвагоміші здобутки дисертаційного дослідження Лі Юйлін, на наш погляд, мають наукову і практичну значущість.

Автором дисертації вперше визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва (*інтеграція* естетичних знань у площину професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; *залучення* студентів до активної, самостійної варіативної естетично-педагогічної діяльності в аудиторній та позааудиторній роботі; *набуття* майбутніми вчителями музичного мистецтва *досвіду* створення естетично-освітніх продуктів в мистецько-педагогічній діяльності); *розроблено* модель формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва, що складається з трьох блоків (цілепроектувального, реалізаційно-конструкційного, результативно-змістового).

В роботі *уточнено* поняття «світогляд» у загальнонауковій інтерпретації та вперше *описано* структуру естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва, що складають аксіологічно-емоційний, гносеологічно-індивідуальний, праксеологічно-професійний компоненти.

Дисертантом *розроблено* діагностувальний інструментарій (показники та ознаки) для вимірювання рівнів сформованості естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва: за аксіологічно-емоційним компонентом (показники: *естетична свідомість* (ознаки: цілісність, глибина та вибірковість сприйняття естетичного об'єкта; глибина і стійкість естетичних переживань), *емоційний інтелект* (ознака: емоційна реакція на твори мистецтва та об'єкти довкілля), *естетична спрямованість ціннісної сфери* (ознаки: спрямованість ціннісних орієнтацій; естетична спрямованість мотиваційної сфери)); за гносеологічно-індивідуальним компонентом (показники: *естетичні здібності* (ознаки: потреба у спілкуванні з мистецтвом та реалізації естетичних здібностей; образність й емоційна експресивність продуктів естетичної діяльності), *естетичне мислення* (ознака: оригінальність естетичного мислення)); за праксеологічно-професійним компонентом (показники: *мистецька компетентність* (ознаки: уміння диференціювати естетичні якості предметів і явищ у співвіднесенні з власним естетичним ідеалом; здатність до обґрунтованої й аргументованої естетичної оцінки; обізнаність у галузі мистецтва), *художньо-естетичний смак* (ознака: широта смакової палітри в мистецькій галузі)); *схарактеризовано* персонально-самодетермінантний, нормативно-конгруентний, репродуктивно-еквівалентний рівні сформованості естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва.

Практичне значення мають розроблені автором модель та поетапна методика формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва, комплекс лекційних занять теоретично-ознайомлювального характеру, що сприяють системній обізнаності майбутніх учителів музичного

мистецтва з феноменологічними характеристиками та специфікантами естетичного світогляду.

4. Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях

Основні теоретичні положення та результати дослідження висвітлено в 6 публікаціях автора (5 одноосібних). Із них 3 статті надруковано в наукових фахових виданнях України, 3 праці апробаційного характеру.

Спрямованість міжнародних наукових конференцій, де відбулась апробація результатів дисертаційного дослідження, зміст статей здобувачки, в яких відображено основні наукові положення дисертації та результати проведених досліджень, повною мірою розкривають дослідницьку проблему. Вважаємо, що матеріали дослідження пройшли належну апробацію.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень

Ознайомлення з текстом дисертації Лі Юйлін дає підстави відзначити, що в роботі логічно та послідовно висвітлено хід та результати проведеного дослідження. Здійснено глибокий аналіз понять за темою дисертації. На основі наукового пошуку обґрунтовано концептуальні положення дослідження, представлено модель та висвітлено підсумки впровадження поетапної методики формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва, що підтверджують достовірність наукових положень, результатів та висновків дослідження.

У вступі визначено актуальність теми дослідження, відображено науковий апарат дослідження, що сформульовано коректно та обґрунтовано. Відповідно до поставленої мети дослідження, що полягає теоретичному обґрунтуванні й експериментальній апробації педагогічних умов і моделі формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва, визначено чотири завдання, для розв'язання яких доцільно обрано комплекс теоретичних й емпіричних методів. Окреслено теоретико-методологічну основу дослідження; схарактеризовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів дослідження; відображено відомості про апробацію, особистий внесок здобувача, структуру та обсяг наукової роботи.

В першому розділі «Теоретико-методологічні засади формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва» висвітлено результати розв'язання першого та другого завдань дослідження. Наразі, в ракурсі міждисциплінарного дискурсу здійснено категоріально-понятійний аналіз поняття «світогляд». Авторкою визначено, що різновекторну типологію світогляду людини формують духовність (джерело естетичних цінностей та ідеалів), свідомість (спектр сприйняття, усвідомлення, світоглядних переконань) та культура (середовище естетичних зразків, норм, символів). Цілком правомірним є уточнене визначення поняття «світогляд», яке Лі Юйлін трактує «як складне утворення в структурі особистості, що акумулюється в свідомості людини, будучи її концептуальним «ядром» та «силовим полем»; віддзеркалює систему принципів, настанов, ідеалів, цінностей, поглядів, смаків

та інтересів людини, що детермінують спрямованість її діяльності. Світогляд упорядковує в свідомості людини потенціал почуттів, думок, образів реальності, паттернів взаємодії з довколишнім, об'єктивуючи суб'єктивні інтенції особистості» (с. 39).

Задля визначення сутності та структури феномену «естетичний світогляд учителя музичного мистецтва» дослідниця ґрунтовно аналізує вагомий науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених. Схвалення заслуговує зосередження дослідницької уваги на «феноменологічних маркерах концептів естетичне та мистецьке». Розглядаючи мистецтво, як «синтез естетичного ставлення до реальної дійсності», що виражається через символічне мислення, асоціативність, ідеалізацію, Лі Юйлін доречно обґрунтовує думку про «естетичне як світоглядну універсалію» (с. 45). Адже вчитель музичного мистецтва виступає як посередник між учнем і мистецтвом, допомагаючи сприймати та осмислювати естетичні цінності буття через художні образи, розвивати емпатію та чутливість до прекрасного. Принципово значимою вважаємо позицію Лі Юйлін, яка розглядає естетичний світогляд учителя музичного мистецтва як складний багатомірний конструкт, що визначає професійні та особистісні орієнтири вчителя, зумовлює здатність організовувати музично-педагогічну діяльність відповідно до соціально значущих естетичних норм і принципів гармонії та краси.

Вдалим, на наш погляд, є визначена дослідницею компонентна структура, та конкретизовані ознаки кожного показника естетичного світогляду вчителя музичного мистецтва. Лі Юйлін доводить, що аксіологічно-емоційний компонент (с. 57 – 60) структури естетичного світогляду передбачає сформованість таких показників як: естетична свідомість, емоційний інтелект, естетична спрямованість ціннісної сфери; гностично-індивідуальний компонент (с. 60 – 63) визначають естетичні здібності та естетичне мислення; праксеологічно-професійний компонент (с. 63 – 65) характеризують мистецька компетентність та художньо-естетичний смак учителя музичного мистецтва.

Наукову цінність представляє другий розділ дисертаційного дослідження «Модель формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва в системі професійної підготовки», присвячений розв'язанню третього завдання дослідження. Хотілося б відзначити наукове обґрунтування дисертанткою педагогічних умов формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва (інтеграція естетичних знань у площину професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; залучення студентів до активної, самостійної варіативної естетично-педагогічної діяльності в аудиторній та позааудиторній роботі; набуття майбутніми вчителями музичного мистецтва досвіду створення естетично-освітніх продуктів в педагогічній діяльності), з паралельним висвітленням їх прикладного значення.

Особливий науковий інтерес представляє розроблена Лі Юйлін експериментальна модель формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва. Всі три блоки моделі (цілепроектувальний,

реалізаційно-конструкційний, результативно-змістовий) з'єднані між собою функціональними зв'язками, що відображають синтез педагогічних умов та забезпечують можливість цілеспрямованого поетапного формування гносеологічно-індивідуального, праксеологічно-професійного, аксіологічно-емоційного компонентів естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі професійної підготовки. Структура експериментальної моделі Лі Юйлін, а також опис компонентів та функціональних зв'язків, створюють чітке розуміння складових моделі й взаємозв'язків між ними.

Варто відзначити якісно розроблену Лі Юйлін методику формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва, спрямовану на координацію та досягнення функціональної єдності між фаховими (мистецькими та музичними) і психолого-педагогічними знаннями. Заслугує позитивної оцінки детальне представлення в дисертації цікавого методичного супроводу інформаційно-забезпечувального, особистісно-активізувального, позиціонувально-проектувального етапів експериментальної методики, впроваджені здобувачкою через різні форми аудиторної та позааудиторної роботи.

Особливий науковий інтерес представляє третій розділ дисертації «Організація та проведення педагогічного експерименту з формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва». Лі Юйлін, для оцінювання (вимірювання) рівнів сформованості естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва, виділяє сукупність параметричних ознак для кожного показника компоненту та ретельно обирає діагностичні методики, за якими здійснювалося вимірювання ступеня прояву кожної ознаки на констатувальному та прикінцевому етапах педагогічного експерименту. Це дозволило визначити персонально-самодетермінатний, нормативно-конгруентний, репродуктивно-еквівалентний рівні сформованості естетичного світогляду здобувачів.

Доведення статистичної розбіжності за всіма ознаками на прикінцевому етапі експерименту підтвердило ефективність запропонованої методики формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва в нових соціокультурних умовах. Отримані здобувачкою результати свідчать про доцільність впровадження авторської методики в практику підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Загальні висновки висвітлюють результати, поставлених Лі Юйлін завдань, а зміст дисертації доповнюють додатки.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації

Відмітимо, що дисертаційна робота добре структурована і відповідає встановленим вимогам щодо оформлення. Стиль викладу в ній наукових положень, матеріалів досліджень, висновків зрозумілий та доступний для сприйняття.

Ознайомлення з текстом дисертації Лі Юйлін дає підстави стверджувати, що дана наукова робота є цілісною, самостійною, завершеною працею, що пройшла належну апробацію та відповідає вимогам, що ставлять МОН України.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи результати, представленої Лі Юйлін дисертаційної роботи, хочемо висловити деякі зауваження та побажання, що мають дискусійний характер:

1. У розділі 1 ви ґрунтовно досліджуєте сутність базового поняття дисертації – «естетичний світогляд». На с. 55 ви слушно порушуєте питання «національного вияву естетичного світогляду», оскільки формування естетичного світогляду у майбутніх учителів музичного мистецтва дозволяє не лише зберігати національні традиції, а й сприяти культурному обміну на міжнародному рівні. Однак, у роботі не акцентується увага на суттєвих світоглядних відмінностях українських та китайських здобувачів. Цікаво було б дізнатися, чи помічалися такі відмінності під час експерименту та як вони проявлялись. На наш погляд, це питання не знайшло достатнього висвітлення на сторінках дисертації.

2. У розділі 2 п. 2.2. ви детально представляєте методичний інструментарій (лекції, великий перелік різноманітних завдань тощо), який пропонуєте реалізовувати покроково на кожному етапі експериментальної методики. Одним із завдань позиціонуально-проектувального (третього) етапу методики було створення словника художньо-естетичних термінів та понять (с.120). На наш погляд, це завдання варто було запропонувати здобувачам ще на першому (інформаційно-забезпечувальному) етапі, який передбачає, зокрема, «занурення студентів у семантику та дефінітивну мультипонятійність світоглядної феноменології та розширення термінологічного тезаурусу майбутніх педагогів-музикантів»

3. У представленій методиці формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва (розділ 2 п. 2.2.) ви пропонуєте комплекси цікавих різноманітних методів та творчих завдань для здобувачів, однак хотілося б до завдань аналітичного характеру варто було б додати більше творів українських та китайських композиторів і митців.

4. Робота має поодинокі помилки, описки та технічні огріхи

8. Загальний висновок

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертаційної роботи, обґрунтованість, достовірність, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, можна вважати, що дисертація Лі Юйлін на тему «Формування естетичного світогляду майбутніх учителів

музичного мистецтва у професійній підготовці» має завершений, цілісний, авторський характер і відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Лі Юйлін заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Офіційний опонент –
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

 Ірина БАРАНОВСЬКА

1 24